

Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι
‘Ο Μέγας Ίεροεξεταστής

Μετάφραση από τα ρώσικα: Ελένη Μπακοπούλου,

ΕΝΔΥΜΙΩΝ

Μετάφραση από τα ρώσικα: Ελένη Μπακοπούλου,
Αδελφοί Καραμαζώφ του Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι,
εκδόσεις ΙΝΔΙΚΤΟΣ

– Μιά εισαγωγή είναι απαραίτητη.

Ἡ δράση ἐξελίσσεται στὸν 16ο αἰῶνα στὴν Ἰσπανία, στὴ Σεβίλλη, τὴν πιὸ φρικτὴ περίοδο τῆς Ἱεράς Ἐξέτασης, τότε που στὸ ὄνομα τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ ἀναβαν καθημερινὰ πυρές και σε μεγαλοπρεπῆ ὀλοκαυτώματα ἔκαιγαν αιρετικούς. Ἐκείνη τὴν στιγμὴ ὄχι με τὸν τρόπο ποὺ ὑποσχέθηκε νὰ ξαναγυρίσει, στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων, μὲ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, σ' ὅλη του τὴν οὐράνια δόξα, ἀλλὰ ξαφνικὰ ξαναγυρίζει κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους, μὲ τὴ μορφή ποὺ εἶχε κατὰ τὴ διάρκεια τῶν τριῶν χρόνων τῆς δημόσιας ζωῆς του. Σιωπηλός, περνᾷ καταμεσίς τοῦ πλήθους, μ' ἓνα χαμόγελο ἀπέραντης συμπάθειας. Ἡ καρδιά του πλημμυρίζει ἀπὸ ἀγάπη, τὰ μάτια του ἀντανακλοῦν τὴ Γνώση, τὸ Φῶς, τὴ Δύναμη, ποὺ φωτίζουν καὶ ξυπνοῦν τὴν ἀγάπη στὶς καρδιές, τοὺς ἀπλώνει τὰ χέρια, τοὺς εὐλογεῖ, μιὰ ἀρετὴ ἐξυγίανσης βγαίνει ἀπ' τὴν κάθε ἐπαφὴ μαζί του κι' ἀκόμη ἀπ' τὰ φορέματά του. Ὁ λαὸς χύνει δάκρυα χαρᾶς καὶ φιλᾷ τὸ χῶμα ὅπου πατᾷ. Τὰ παιδιὰ σκορπίζουν λουλούδια στὸ πέρασμά του καὶ φωνάζουν «Ὡσαννά!» Ἐκεῖνος, φωνάζουν. Εἶναι Ἐκεῖνος! δὲν μπορεῖ παρὰ νᾶναι Ἐκεῖνος. Κάνει θαύματα μοιράζει ἔλεος. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ περνᾷ ἀπὸ τὴν πλατεῖα ὁ καρδινάλιος Μέγας Ἱεροεξεταστής. Εἶν' ἓνας ψηλὸς γέρος, σχεδὸν αἰωνόβιος, μὲ στεγνὸ πρόσωπο, μάτια χλωμένα στὶς κόγχες, μὰ ποὺ μέσα του λάμπει ἀκόμη μιὰ σπιθα. Δὲ φορεῖ πιὰ ἐκείνη τὴν περιλάμπρη στολή, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ ξεχωρίζε χιτὲς μέσα στὸ πλῆθος, τὴν ὥρα ποὺ ἔκαιγαν τοὺς ἐχθροὺς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας· ἔχει ξαναβάθει τὸ παλιό, ἀσκητικὸ του ράσο. Οἱ βοηθοὶ του κι ὁ Μέγας Σκευοφύλακας τὸν ἀκολουθοῦν ἀπὸ ἀπόσταση, ὄλο σεβασμό. Σταματᾷ πλάι στὸ πλῆθος καὶ κοιτάζει ἀπὸ μακριά. Ζαρώνει τὰ πυκνὰ του φρύδια καὶ στὰ μάτια του ἀστράφτει μιὰ τρομερὴ φλόγα. Τὸν δείχνει μὲ τὸ δάχτυλο καὶ διατάζει τοὺς φρουροὺς του νὰ τὸν πιάσουν. Εἶναι τόσο μεγάλη ἡ δύναμή του καὶ ὁ λαὸς τόσο συνηθισμένος νὰ τὸν ὑπακούει, ποὺ ὄλοι παραμερίζουν, ὑπακούουν

τρέμοντας· μέσα σε μία θανάσιμη σιωπή, οι χρωφύλακες τὸν πιάνουν καὶ τὸν φέρνουν μπροστά του. Σὰν ἓνας ἄνθρωπος ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος γονατίζει μπρὸς στὸ Μεγάλο Ἱεροεξεταστὴ πού σηκώνει τὸ χέρι του καὶ τὸν εὐλογεῖ κι ὕστερα χωρὶς νὰ πεῖ μία λέξη ἐξακολουθεῖ τὸ δρόμο του. Ὁδηγοῦν τὸν Κρατούμενο στὸ θλιβερὸ καὶ παλιὸ κτίριο τῆς Ἁγίας Σκεύης, καὶ τὸν κλείνουν ἐκεῖ, σ' ἓνα μικρὸ ὑπόγειο κελλί. Ἡ ἡμέρα περνᾷ κι ἔρχεται ἡ νύχτα, μιὰ νύχτα Σεβιλλιάνικη ζεστὴ κι ἀποπνικτικὴ. Ἡ ἀτμόσφαιρα «μυρίζει δάφνη καὶ λεμόνι»¹. Μέσα στο βαθύ σκοτός ἀνοίγει ἡ σιδερένια πόρτα τῆς φυλακῆς κι ὁ μεγάλος ἱεροεξεταστὴς αὐτοπροσώπως, με μιὰ λαμπάδα στο χέρι, μπαίνει ἀργά στο κελλί. Εἶναι μόνος, ἡ πόρτα πίσω του κλείνει ἀμέσως. Σταματᾷε στὸ κατώφλι κι ἐπι μακρόν, ἓνα λεπτό ἢ δύο, περιεργάζεται το πρόσωπό Του. Τελικὰ πλησιάζει, ἀκουμπάει το κηροπήγιο στὸ τραπέζι καὶ τοῦ λέει:

«Ἐσύ; Εἶσαι Ἐσύ;

«Μὴν ἀπαντάς, σῶπα. Ἄλλωστε τί θὰ μποροῦσες νὰ πεῖς; Ξέρω πολὺ καλὰ τι θα πεῖς. Καὶ οὔτε ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ προσθέσεις τίποτε στὰ ὅσα εἶπες ἄλλοτε. Γιατί ἤρθες νὰ μᾶς ἀναστατώσεις; Γιατί, ναι, ἤρθες νὰ μᾶς ἀναστατώσεις, τὸ ξέρεις καὶ μόνος σου. Ἀλλὰ ξέρεις τί θὰ συμβεῖ αὔριο; Ἀγνοῶ ποιὸς εἶσαι κι οὔτε θέλω νὰ ξέρω: εἶσ' Ἐσὺ ἢ μόνο τὸ ὁμοίωμά Του; Δεν ξέρω. Ὅμως αὔριο θὰ σὲ καταδικάσω καὶ θὰ καεῖς στὴν πυρά, ὅπως ὁ χειρότερος τῶν αἰρετικῶν, κι αὐτὸς ὁ ἴδιος λαὸς πού σήμερα φιλοῦσε τὰ πόδια σου, θὰ ξεχυθεῖ αὔριο, με ἓνα μου νεῦμα, νὰ μαζέψει ξύλα για τὴν πυρά σου. Τὸ ξέρεις αὐτό; Ναι, ἴσως καὶ νὰ το ξέρεις. Ὅλα τα ἔχεις κληροδοτήσει στον Πάπα. Ἔτσι μὴν ἔρχεσαι τώρα τουλάχιστον, μὴν ἔνοχλεῖς προς το παρόν. Ἐχεις τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς ἀποκαλύψεις ἔστω καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ μυστικὰ τοῦ

κόσμου απ' όπου έρχεσαι; Όχι, δέν έχεις τὸ δικαίωμα· γιατί τούτη ἢ ἀποκάλυψη θάρχόταν νὰ προστεθεῖ στήν προηγούμενη, για να μην στερήσεις ἀπο τούς ἀνθρώπους τήν ἐλευθερία, την οποία τόσο ὑπερασπιζόσουν ὅσο ἦσουν πάνω σέ τούτη τῆ γῆ. Ὅτι διακυρήξεις τώρα θὰ θίξει τήν ἐλεύθερη πίστη τῶν ἀνθρώπων, διότι θὰ φανεί σαν θαῦμα· ὅμως, ἐσύ ὁ ἴδιος πρὶν ἀπὸ δεκαπέντε αἰῶνες ἔβαζες πάνω ἀπ' ὅλα τούτη τήν ἐλευθερία τῆς πίστες. Δέν εἶπες τάχα τόσες φορές: «Θέλω νὰ σᾶς καταστήσω ἐλεύθερους!»² Ἔ, λοιπόν! Τούς εἶδες τούς «ἐλεύθερους» ἀνθρώπους. Νάι, ὅλο αὐτὸ μᾶς στοίχισε πολὺ ἀκριβά μὰ ἐπιτέλους τελειώσαμε τοῦτο τὸ ἔργο στ' ὄνομά σου. Μᾶς χρειάστηκαν δικαπέντε αἰῶνες σκληρῆς δουλειᾶς, για νὰ ἐγκαθιδρύσουμε τήν ἐλευθερία· μὰ τώρα πιά ἔγινε, καὶ καλά. Δέν τὸ πιστεύεις; Μὲ κοιτάξεις μάλιστα μὲ τρυφερότητα, χωρίς οὔτε νὰ καταδεχτεῖς ν' ἀγανακτήσεις; Μάθε λοιπὸν ὅτι οἱ ἀνθρωποι ποτὲ ἄλλοτε δέν πίστεψαν τὸν ἑαυτὸ τους πιδὸ λεύτερο ὅσο τώρα, κι ὠστόσο, ἡ ἐλευθερία τους εἶν' ἐκείνη, πού ἔρχονται νὰ τήν καταθέσουν υποταχτικά στὰ πόδια μας. Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι τὸ ἔργο μας, για νὰ λέμε τήν ἀλήθεια· αὐτὴ εἶν' ἡ ἐλευθερία πού ὄνειρευτήκες;

«Καθότι τώρα μόνο, ἔγινε δυνατὸν για πρώτη φορά νὰ σκεφτοῦμε πάνω στήν εὐτυχία τῶν ἀνθρώπων. Φυσικὰ ἐκεῖνοι στατιάτησαν· μποροῦν ὅμως οἱ ἐπαναστατημένοι νὰ εἶναι ποτὲ εὐτυχισμένοι; Ἦσουν πληροφορημένοι για ὅλα αὐτὰ δὲ σοῦ ἔλειψαν οἱ προειδοποιήσεις κι οἱ υποδείξεις, ὅμως ἐσύ δὲ λογάριασες τίποτα, ἀπέριψες τὸ μοναδικὸ τρόπο για νὰ γίνουν οἱ ἀνθρωποι εὐτυχισμένοι μα εὐτυχῶς, φεύγοντας ἀνάθεσες την υπόθεση σ' ἐμᾶς. Ὑποσχέτηκες, μᾶς παραχώρησες ἐπίσημα τὸ δικαίωμα νὰ

λύνουμε και να δένουμε· τώρα, δὲν πιστεύω νὰ σκέφτηκες νὰ μᾶς τὸ ἀφαιρέσεις; Γιὰ ποιὸ λόγο λοιπὸν ἤρθες νὰ μᾶς ἀναστατώσεις;

«Τὸ Πνεῦμα, τὸ τρομαχτικὸ καὶ πανέξυπνο, τὸ Πνεῦμα τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἀνυπαρξίας μίλησε μαζί σου στὴν ἔρημο, κι οἱ Γραφές ἀναφέρουν ὅτι «σ' ἔβαλε σὲ πειρασμό». Εἶν' ἀλήθεια αὐτό; Καὶ μπορούμε νὰ ποῦμε τίποτα πρὸ διεισδυτικὸ, ἀπ' αὐτὰ πού σου εἶπε ἔθεσε σε ἐκεῖνα τὰ τρία ἐρωτήματα ἢ, γιὰ νὰ μιλήσουμε ὅπως οἱ Γραφές στοὺς τρεῖς «πειρασμούς» πού ἀπέκρυσες; Κι ὡστόσο ἀν' ὑπῆρξε ποτέ στὴ γῆ ἓνα ἐκκωφαντικὸ θαῦμα, αὐτὸ ἔγινε κείνη τὴν ἡμέρα. Ἀκριβῶς στὴν εμφάνιση αὐτῶν τῶν τριῶν ἐρωτημάτων συνίστατο τὸ θαῦμα.

«Ἄν θα μπορούσαμε νὰ φανταστοῦμε μόνο γιὰ δοκιμὴ χάριν παραδείγματος, ὅτι αὐτὰ τὰ τρία ἐρωτήματα τοῦ τρομαχτικοῦ πνεύματος χάθηκαν χωρὶς νὰ ἀφήσουν ἰχνη στὶς Γραφές, κι ὅτι πρέπει νὰ τ' ἀνασυστήσουμε, νὰ τὰ ἐπινοήσουμε ἐκ νέου γιὰ νὰ τὰ τοποθετήσουμε πάλι ἐκεῖ, καὶ συγκεντρώνουμε γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ ὅλους τοὺς σοφοὺς τῆς γῆς, κυβερνήτες, ἀρχιερεῖς, διανοούμενους, φιλοσόφους, ποιητές, καὶ νὰ τους ἀναθέσουμε τὸ μέλημα: σκεφεῖτε καὶ συντάξετε πάλι τρία ἐρωτήματα τὰ ὁποῖα ὄχι μόνο νὰ εἶναι ἀντάξια στὴ σημασία τοῦ γεγονότος, μὰ ἀκόμη καὶ νὰ ἐκφράζουν σὲ τρεῖς φάσεις ὅλη τὴ μελλοντικὴ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας, πιστεύεις ὅτι αὐτὸς ὁ Ἄρειος Πάγος τῆς ἀνθρώπινης σοφίας θὰ μπορούσε νὰ φανταστεῖ τίποτα τὸ ἴδιο δυνατὸ καὶ τὸ ἴδιο βαθύ, μὲ τὰ τρία ἐρωτήματα πού σου ἔθεσε τότε τὸ ἰσχυρὸ Πνεῦμα στὴν ἔρημο; Αὐτὰ τὰ τρία ἐρωτήματα ἀποδείχνουν ἀπὸ μόνονα τους ὅτι ἔχουμε νὰ

κάνουμε μ' ένα Πνεῦμα προαιώνιο κι απόλυτο, κι ὄχι μ' ένα τρέχον ανθρώπινο μυαλό. Καθότι σ' αὐτά τὰ τρία ἐρωτήματα φαίνεται να ἐνώνεται σε ἕνα ὅλον και να προδιαγράφεται ἀτόφια ἢ μελλοντική ἀνθρώπινη ἱστορία και να προκύπτουν τρεῖς μορφές στις ὁποῖες θα συγχωνευτοῦν ὅλες οἱ ἀλυτες ἱστορικές ἀντιθέσεις τῆς ἀνθρώπινης φύσης ἐπὶ τῆς γῆς. Τότε αὐτό δεν μπορούσε να εἶναι τόσο φανερό, διότι τὸ μέλλον ἦταν ἄδηλο, μὰ τώρα πού κύλησαν δεκαπέντε αἰῶνες, βλέπουμε ὅτι τα πάντα στὰ τρία αὐτά ἐρωτήματα εἶναι τόσο διαγνωσμένα και προοιωνισμένα και τόσο διακαιωμένα, πού δέν γίνονται πιά να προσθέσεις ἢ νὰ ἀφαιρέσεις κάτι ἀπό αὐτά.

«Ἀποφάσισε μόνος σου ποιὸς εἶχε δίκιο: ἐσύ ἢ ἐκεῖνος πού σοῦ ἔθεσε τότε τα ἐρωτήματα; **Θυμήσου** τὸ πρῶτο ἐρώτημα, ἀν και ὄχι αὐτολεξεί, το νόημα του ἦταν το ἐξῆς: «Θέλεις νὰ πᾶς στὸν κόσμο μ' ἄδεια χέρια με κάποια ὑπόσχεση ἐλευθερίας, την ὁποία αὐτοί, στην ἀπλοικότητα τους και στην ἐγγενῆ ἀνεπιτιμότητα τους, δεν μπορούν οὔτε να την φανταστοῦν, την ὁποία φοβοῦνται και τρέμουν, καθότι ποτέ και τίποτε δεν ἦταν για τον ἀνθρωπο και για την ἀνθρώπινη κοινωνία πιο ἀνυπόφορο ἀπὸ τὴν ἐλευθερία! **Βλέπεις** ὁμως αὐτὲς τίς πέτρες στὴν ἀνυδρη γῆ; **Μετάτρεψε** τις σὲ ἄρτους κι ἡ ἀνθρωπότητα θὰ τρέξει πίσω σου σαν κοπάδι, εὐγνωμονούσα και ὑπάκουη, ἀν και αἰωνίως ἀνυσηχοῦσα ὅτι θα ἀποσύρης το χέρι σου και θα σταματήσουνε οἱ ἄρτοι». Ἄλλὰ δεν θέλησες να στερήσεις στον ἀνθρωπο την ἐλευθερία και ἀπέρριψες την πρόταση, διότι τι ἐλευθερία εἶναι αὐτή ἀν ἡ ὑπακοή ἐξαγοράζεται με ἄρτους;

«Ἀντέτεινες πῶς ὁ ἀνθρωπος οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνο ζήσεται, το ξέρεις

ὁμως ὅτι ἐν ὀνόματι τοῦ γήινου αὐτοῦ ἄρτου, τὸ ἐπίγειο πνεῦμα θὰ στασιάζει ἐναντίον σου, θ' ἀγωνιστεῖ καὶ θὰ σέ νικήσει, κι ὅλοι θα τὸ ἀκολουθήσουν φωνάζοντας: «Ποιὸς μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ με το θηρίο ἐτούτο, πού μᾶς ἔδωσε τὴν ἐπουράνια φωτιά;»⁴ Αἰῶνες θὰ περάσουν κι ἡ ἀνθρωπότητα θὰ διακηρύσσει δια τοῦ στοματος τῆς γνώσης καὶ τῆς ἐπιστήμης ὅτι δεν ὑπάρχει ἐγκλημα, ἄρα οὔτε κι ἀμάρτημα, καὶ ὑπάρχουν μόνο πεινασμένοι: «Ταῖσέ τους πρῶτα κι ὕστερα ἀπαίτησε ἀπ'αὐτοὺς ἀρετὴ!» – να τι θὰ γράφουν στὰ λάβαρα πού θα ὑψώσουν ἐναντίον σου κι ἀπὸ τὰ ὅποια θα καταρεύσει ὁ οἶκος σου. Στὴ θέση τοῦ δικοῦ σου οἴκου θα ἀνεγερθεῖ καινούργιο οἰκοδόμημα, θὰ ὑψωθεῖ καὶ πάλι ὁ οἶκος τῆς Βαβέλ, πού θὰ παραμείνει δίχως ἀμφιβολία ἀτέλειωτος, ὅπως κι ὁ πρῶτος ἐκεῖνος· ἀλλὰ θὰ μποροῦσες νὰ γλυτώσεις τοὺς ἀνθρώπους ἀπ' αὐτὴ τὴν δοκιμασία, κι ἀπὸ χιλιόχρονα βάσανα. Γιατί θὰ ξανάρθουν νὰ μᾶς βροῦν ἀφοῦ θάχουν κοπιάσει χίλια χρόνια νὰ χτίσουν τὸν πύργο τους! Θὰ μᾶς ἀναζητήσουν κάτω ἀπ' τὴ γῆ, ὅπως ἄλλοτε, μέσα στὶς κατακόμβες ὅπου θάμαστε κρυμένοι (θὰ μᾶς βασανίσουν πάλι) θὰ μας βροῦν καὶ θα βοήσουν προς ἐμᾶς: «Ταῖστε μας, διότι ἐκεῖνοι πού μᾶς ὑποσχέθηκαν τὴν ἐπουράνια φωτιά δὲν μᾶς τὴν ἔδωσαν». Καὶ τότε ἐμεῖς θ' ἀποπερατώσουμε τὸν πύργο τους, καθότι θα τον αποπερατώσει μόνον ὅποιος τους ταῖσει, καὶ θὰ τοὺς ταῖσουμε μόνον ἐμεῖς, ἐπ' ὀνόματι σου, καὶ λέγοντας ψέματα ὅτι εἶναι ἐπ' ὀνόματί σου. Ὡ, ποτέ δεν θα ταῖσουν τους ἑαυτοὺς τους χωρὶς ἐμᾶς! Ὅσο θα παραμένουν, καμιὰ ἐπιστήμη δεν θα τους δώσει ψωμί, ἀλλὰ θὰ καταλήξουν νὰ τὴν καταθέσουν στὰ πόδια μας τούτῃ τὴν ἐλευθερία τους, καὶ να μᾶς ποῦν: «Ἵποτδουλώστε μας καλύτερα, ἀλλὰ ταῖστε μας». Θὰ καταλάβουν ἐπιτέλους ὅτι ἐλευθερία καὶ ἐπιούσιος ἄρτος

ἐν αφθονία γὰρ τὸν καθένα δὲν πᾶνε μαζί, διότι πότε, ποτέ δὲ θὰ μπορέσουν μόνοι τους νὰ τὸ μοιράστοῦν μεταξύ τους! Θὰ πειστοῦν ἀκόμη γὰρ τὴν ἀνικανότητά τους νᾶναι ἐλεύθεροι, ὄντας ἀδύναμοι, φαῦλοι, τιποτένιοι κι στασιαστές. Τοὺς ὑποσχέθηκες τὸν ἐπουράνιον ἄρτο· ἀλλὰ, τὸ ἐπαναλαμβάνω και πάλι, πῶς μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ στα μάτια τοῦ ἀδύναμου, μονίμως φαῦλου και μονίμως ἀχάριστου ἀνθρώπινου εἶδους με τὸν ἐπίγειο; Ἡ μήπως σε ενδιαφέρουν μόνον κάποιες δεκάδες χιλιάδες ψυχές σπουδαίων και δυνατῶν, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα ἑκατομμύρια, πολυπληθῆ σαν τοὺς κόκκους τῆς ἄμμου, ἀνίσχυρα, ἀλλὰ πού σ' αγαπᾶνε, θα πρέπει ἀπλῶς νὰ γίνουν ὕλη γὰρ τοὺς σπουδαίους και δυνατούς; Ὁχι, ἐμᾶς μᾶς εἶναι πολύτιμοι και οἱ ἀνίσχυροι. Εἶναι φαῦλοι και στασιαστές, ἀλλὰ στο τέλος θα γίνουν και ὑποταγμένοι. Θὰ μας θαυμάζουν και θὰ μᾶς θεωροῦν θεοὺς γὰρ τὸ ὅτι, γινόμενοι ταγοὶ τους, συμφωνησαμε νὰ ἄρουμε τὴν ἐλευθερία τοὺς και νὰ κυριαρχήσουμε ἐπ' αὐτῶν – τόσο τρομαχτικό θα τοὺς εἶναι στο τέλος νὰ εἶναι ἐλεύθεροι! Ἐμεῖς ὁμως θα ποῦμε ὅτι ὑπακούμε σε σένα και ἡγεμονεύουμε ἐξ ὀνόματός σου. Θα τοὺς ἐξαπατήσουμε και πάλι, διότι δὲν θὰ σ' ἀφήσουμε νὰ τοὺς ξαναπλησιάσεις.

«Στὴν ἀπάτη αὐτὴ θα συνίσταται τὸ δικό μας μαρτύριο, ἀφοῦ θα εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ψευδόμεστε. Νὰ τι σήμαινε αὐτὸ τὸ πρῶτο ἐρώτημα στὴν ἔρημο, και νὰ τι ἀπέριψες στ' ὄνομα τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποία ἐβαλες ὑπεράνω ὅλων. Κι ἐν τῷ μεταξύ, στο ἐρώτημα αὐτὸ περικλειόταν τὸ μεγάλο μυστικό τοῦ κόσμου. Ἀποδεχόμενος τοὺς «ἄρτους», θᾶχες ἀπαντήσῃ στὸ γενικό και νπροαιώνιο δῖλλημα τοῦ ἀνθρώπου κι ὡς ἀτομικῆς ὄντότητας κι ὡς ὀλόκληρης

τῆς ἀνθρωπότητας μαζί, πού εἶναι: «Ποιόν να προσκυνήσω;» Δεν ὑπάρχει πίο διηνεκές και πιο βασανιστικό μέλημα για τόν ἄνθρωπο από το, μένοντας ἐλεύθερος, να βρεῖ το συντομότερο δυνατόν ποιόν να προσκυνήσει. Ἄλλά, ὁ ἄνθρωπος ψάχνει να προσκυνήσει ἐκεῖνο πού εἶναι ἀδιαμφισβήτητο, τόσο ἀδιαμφισβήτητο, ὥστε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ταυτόχρονα να καταλήξουν σε πάνδημο προσκύνημα. Καθότι το μέλημα αὐτῶν τῶν ἀξιολύπητων πλασμάτων δεν εἶναι μόνο να βροῦν ἐκεῖνο στο ὁποῖο θα ὑποκλιθῶ ἐγώ ἢ ὁ ἄλλος. ἀλλά να το κάνουν και ὅλοι μαζί. Να, αὐτή ἡ ἀνάγκη τοῦ πάνδημου προσκυνήματος εἶναι τὸ κυριότερο μαρτύριο τοῦ κάθε ἀνθρώπου ξεχωριστά και ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας μαζί, ἀπ' ἀρχῆς τῶν αἰώνων. Για τὸ πάνδημο προσκύνημα ἐξόντωναν ὁ ἕνας τον ἄλλο διά πυρός και σιδήρου. Κατασκεύαζαν θεοὺς κι ὕστερα καλοῦσαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο: «Ἄρνηθεῖτε τοὺς θεοὺς σας κι ἐλάτε να προσκυνήσετε τοὺς δικούς μας, ἀλλιῶς θα πεθάνετε κι ἐσεῖς και οἱ θεοὶ σας!» Κι ἔτσι θὰ γίνεται ὡς τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου, ἀκόμα και τότε πού θα ἔχουν ἐξαφανιστεῖ ἀπὸ τον κόσμο και οἱ θεοί: οὕτως ἢ ἄλλως θὰ πέσουν ἐνώπιον τῶν εἰδώλων. Ἡξερεις, δὲν μπορούσες να μην ξέρεις αὐτὸ τὸ βασικὸ μυστικὸ τῆς ἀνθρώπινης φύσης, ἀλλά ἐσύ ἀπέρριψες τὸ μοναδικὸ ἀκατανίκητο λάβαρο πού σοῦ προσφέρθηκε και πού ἀναμφισβήτητα θά'χε τυλίξει ὅλους του ἀνθρώπους μέσα του και θὰ τοὺς ἔκανε νὰ κλίνουν τὸ κεφάλι μπρός σου, τὸ λάβαρο τοῦ ἐπιούσιου ἄρτου· τὸ ἀπώθησες στ' ὄνομα τοῦ οὐράνιου ἄρτου και τῆς ἐλευθερίας! Δες τι ἔκανές στην συνέχεια. Κι ὅλα πάλι ἐν' ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας! Δὲν ὑπάρχει στὸ ξαναλέω, πιδὲ βασανιστικὸ μέλημα για τόν ἄνθρωπο ἀπ' τὸ νὰ βρεῖ ἐκεῖνον στον ὁποῖο θα μεταβιβάσει ὅσο δυνατόν συντομότερα το δῶρο τῆς ἐλευθερίας με το ὁποῖο αὐτό

το δύστυχο πλάσμα γεννιέται. Ἄλλὰ θὰ εκπορθήσῃ τὴν ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων μόνον ἐκεῖνος πού θὰ καθυσυχάσῃ τὴν συνείδηση τους. Με τὸν ἄρτο σού δινόταν ἕνα ἀδιαμφισβήτητο λάβαρο: θὰ δώσεις ἄρτο καὶ ὁ ἄνθρωπος θὰ προσκυνήσει, καθότι δὲν ὑπάρχει τίποτα πιο ἀδιαμφισβήτητο ἀπὸ τὸν ἄρτο, ἀλλὰ ἂν τὴν ἴδια στιγμή κάποιος ἄλλος, πλήν ἐσοῦ, κυριέψῃ τὴ συνείδηση του – ὦ, τότε θὰ πετάξῃ μακριὰ ἀκόμη καὶ τὸν ἄρτον σου, καὶ θὰ πᾶει με ἐκεῖνον πού θὰ πλανέψῃ τὴ συνείδηση του.

«Πάνω σ' αὐτὸ εἶχες δίκιο, καθότι τὸ μυστικὸ τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς δὲν εἶναι μόνον νὰ ζεῖ, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ζεῖ. Χωρὶς συγκεκριμένη ἰδέα γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς ὑπαρξῆς, ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ συμφωνήσῃ νὰ ζήσει καὶ θὰ προτιμήσῃ νὰ αὐτοεξοντωθεῖ παρά νὰ παραμείνῃ στη γῆ, ἔστω καὶ ἂν γύρω του εἶναι βουνὰ οἱ ἄρτοι. Αὐτὸ εἶναι ἔτσι, ὁμῶς δεσ τι ἐγίνει: ἀντὶ νὰ γίνῃς ὁ κυρίαρχος τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων, τους τὴν ἔκανες ἀκόμα μεγαλύτερη! Ἡ μήπως ξέχασες ὅτι γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι προτιμότερη ἢ ἡρεμία, ἀκόμη καὶ ὁ θάνατος, ἀπ' ὃ.τι ἡ ἐλευθερὴ ἐπιλογή στη γνώση τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ κακοῦ; Δὲν ὑπάρχει τίποτα πιὸ δελεαστικὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἀπ' τὴν ἐλευθερία συνείδησης, μὰ καὶ τίποτα πιὸ βασιανιστικὸ. Ἄλλὰ νὰ, ἀντὶ νὰ φτιάξῃς σταθερὰ θεμέλια πού θ' ἄρχαν καθυσυχάσῃ γιὰ πάντα τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση, πέταξες ἀόριστα νοήματα, μυστήρια καὶ ἀσαφῆ, προέταξες ὅλα ὅσα ἦταν πάνω ἀπὸ τις ἀνθρώπινες δυνάμεις, γιὰ τοῦτο καὶ φέρθηκες σὰν νὰ μὴν τους ἀγαποῦσες διόλου. Ποιος; Ἐσύ πού ἦρθες γιὰ νὰ τοὺς δώσεις τὴ ζωὴ Σου! Ἄντὶ νὰ κυριαρχήσῃς ἐπὶ τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας, τὴν ἐπαύξῃς καὶ ἐπιβάρυνες γιὰ πάντα με ὀδύνη τὸν

ψυχικό κόσμο του ανθρώπου. Προτίμησες την ελεύθερη αγάπη του ανθρώπου, ήθελες να σ' ακολουθήσει ελεύθερα, γοητευμένος και αιχμαλωτισμένος από σένα. Κι όριστε, αντί για τον αρχαίο σταθερό κανόνα, ο άνθρωπος έπρεπε στο εξής να αποφασίζει μόνος του, τι είναι καλό και τι κακό, με ελεύθερη καρδιά, έχοντας ως καθοδήγηση μόνον τη μορφή σου. Είναι δυνατόν να μην σκέφτηκες ότι στο τέλος, όταν θά τόν ζορίσουν μέ τό τόσο τρομαχτικό άχθος όπως ή ελευθερία επιλογής, θά άπαρνηθει και θα άμφισβητήσει μέχρι και τη μορφή σου και την αλήθεια σου; Στο τέλος θά φωνάζουν πως ή αλήθεια δέ βρίσκεται σε σένα, αφού τους ήταν άδιανόητο πως τους αφήνεις στη σύγχυση και στον παιδεμό άλλο, όπως έκανες έσυ κληροδοτώντας τους τόσες έγνοιες κι άξεδιάλυτα προβλήματα. Έτσι, έβαλες μόνος σου τις βάσεις για την καταστροφή τού βασιλείου σου και μὴν κακίζεις κανένα για αυτό.

«Έν τῷ μεταξύ, αυτό σου είχε προταθεί; Υπάρχουν τρείς δυνάμεις, οι μοναδικές τρείς δυνάμεις στη γῆ, που μπορούν έσαι να κατανακοῦν και να αιχμαλωτίζουν τή συνείδηση αυτών των αδυνάμων στασιαστών, για χάρη τῆς ευτυχίας τους είναι: τὸ θαῦμα, τὸ μυστήριο, και το κύρος! Έσύ απέριψες και το ένα και το άλλο και το τρίτο, κι έδωσες ὁ ίδιος το παράδειγμα. Όταν τὸ τρομερὸ καὶ βαθὺ Πνεῦμα, σε έφερε στην κορυφή τού Ναοῦ καὶ σου εἶπε: «Άν εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Πέσε κάτω ἀπὸ δῶ ψηλά, γιατί είναι γραμμένο πως οι άγγελοι έχουν έντολή να Σε προστατεύσουν και να Σε Σηκώσουν στα χέρια τους, για να μην χτυπήσουν τά πόδια Σου κάτω, και τότε θά μάθεις αν εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, και θ' αποδείξεις έτσι τὴν πίστη Σου στον Πατέρα Σου», όμως έσύ, αφού τον άκουσες

ἀπέριψες την πρόταση και δὲν ὑπέκυψες και δεν ρίχτηκες στο κενό. Ὡ, φυσικά, ἐδῶ φέρθηκες περήφανα και μεγαλειωδῶς, σαν Θεός, ἀλλά οἱ ἄνθρωποι, ἀλλά το ἀδύναμο στασιάζον γένος εἶναι θεοὶ νομίζεις! Ὡ, κατάλαβες τότε πῶς κάνοντας ἔστω και μόνον ἓνα βῆμα, μιὰ χειρονομία γιὰ νὰ ὁρμήσεις στο κενό, θὰ εἶχες ἀμέσως βάλει σε πειρασμό τὸν Κύριο και θα εἶχες χάσει ὅλη τὴν πίστη σου σ' Αὐτόν. Ὅμως επαναλαμβάνω, ὑπάρχουν πολλοὶ σὰν κι ἐσένα; Και εἶναι δυνατόν να φαντάστηκες ποτέ στ' ἀλήθεια, ἔστω και γιὰ μιὰ στιγμή, ὅτι οἱ ἄνθρωποι θᾶχαν τὴ δύναμη ν' ἀντέξουν σ' ἓνα τέτοιον πειρασμό; Ἐτσι ἀραγε εἶναι φτιαγμένη ἡ ἀνθρώπινη φύση, ὥστε ν' ἀποδιώχνει τὸ θαῦμα και σε τέτοιες τρομαχτικές στιγμὲς τῆς ζωῆς, στιγμὲς τῶν τρομερότερων βασικῶν και βασανιστικῶν ψυχικῶν ἐρωτημάτων της, να ἀκολουθεῖ μόνο τις ἀποφάσεις τῆς καρδιάς; Ὡ! Ἥξερες πῶς ὁ ἄθλος σου θα μείνει στα βιβλία, θα φτάσει στα βᾶθη τοῦ χρόνου και στα ἀπόμακρα σημεῖα τῆς γῆς, και ἠλπισες ὅτι ἀκολουθώντας σε, ὁ ἄνθρωπος θὰ παραμείνει με τὸ Θεὸ χωρὶς νὰ ἔχει ἀνάγκη το θαῦμα. Δεν ἤξερες ὁμως ὅτι, με το που θα ἀπορρίψει το θαῦμα, ὁ ἄνθρωπος θα ἀπορρίψει ταυτόχρονα και το Θεό, διότι ο ἄνθρωπος δεν ἀναζητᾷ τόσο το Θεὸ ὅσο τὰ θαύματα. Κι ὅπως ὁ ἄνθρωπος δεν εἶναι σε θέση νὰ ζήσει χωρὶς θαῦμα, θα ἐπινοήσει γιὰ τὸν ἑαυτό του ἀλλὰ θαύματα, προσωπικά, και θα ὑποκλίνεται πιά στο θαῦμα τοῦ κομπογιαννίτη, στα μάγια ταῶν γυναικῶν, ἔστω κι ἂν εἶναι ἑκατὸ φορές στασιαστής, αἵρετικός και ἄθεος.

«Δὲν κατέβηκες ἀπὸ τὸ σταυρὸ ὅταν σοῦ φώναζαν κοροϊδευοντάς σε και πειράζοντας σε: «Κατέβα ἐσύ ἀπὸ τὸ σταυρὸ κι ἐμεῖς θὰ πιστέψουμε ὅτι εἶσαι ἐσύ». Δεν τὸ ἔκανες, γιατί και πάλι δὲ θέλησες νὰ

ὕποδουλῶσεις τὸν ἄνθρωπο με τὸ θαῦμα καὶ λαχταροῦσες μίαν πίστη πού θάταν ἐλεύθερη καὶ δὲ θὰ ἐμπνεόταν ἀπὸ θαύματα. Λαχταροῦσες ἐλεύθερη ἀγάπη κι ὄχι δουλικὴ ἐκσταση τοῦ ἀνελεύθερου μπροστά στην παντοδυναμία πού θα τον τρομοκρατοῦσε διὰ παντός. Κι ἐδῶ ὁμως ἀποτίμησες τοὺς ἀνθρώπους πολὺ ὑψηλά, διότι, φυσικά εἶναι ἀνελεύθεροι, ἔστω κι ἂν ἔχουν φτιαχτεῖ στασιαστές. Κοίτα γύρω σου καὶ κρῖνε, ὀρίστε, ἔχουν περάσει δεκαπέντε αἰῶνες, πήγαινε καὶ κοίτα τους: ποιὸν ἀνύψωσες ὡς ἐσένα; Σοῦ τὸ ὀρκίζομαι ὁ ἄνθρωπος εἶναι φτιαγμένος πιδὸ ἀδύναμος καὶ τιποτένιος ἀπ' ὅσο νόμιζες! Μπορεῖ ἀραγε, εἶναι δυνατὸ ποτὲ νὰ ὀλοκληρωθεῖ ἕνας ἄνθρωπος, ὅπως ἐσύ; Ἐκτιμῶντας τον τόσο, φέρθηκες σαν νὰ εἶχες πάψει νὰ τον συμπονᾷς, διότι ζητοῦσες ἀπ'αὐτόν πάρα πολλὰ, κί αὐτὸ το ἔκανε ποιος, ἐκεῖνος πού τον ἀγάησε περισσότερο ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του! Ἄν τοὺς ἐκτιμοῦσες λιγώτερο, θὰ ἀπαιτοῦσες ἀπὸ αὐτούς λιγότερα, κί αὐτὸ θα ἦταν πιο κοντὰ στὴν ἀγάπη, ἀφοῦ το φορτίο θα ἦταν ἐλαφρύτερο.

«Εἶναι ἀδύναμος καὶ πρόστυχος. Καὶ τί πού τώρα ἐξεγείρεται παντοῦ ἐναντίον τῆς ἐξουσίας μας καὶ κομπάζει γιὰ ὅτι ἐξεγείρεται; Αὐτὸ εἶναι ὁ κομπασμὸς ἐνός παιδιοῦ, ἐνός σχλιαρόπαιδου. Εἶναι μικρά παιδιὰ πού στασίασαν στὴν τάξη κι ἐδίωξαν τὸν δάσκαλό τους. Ἄλλὰ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν μικρῶν θὰ πάρει τέλος καὶ θὰ τοὺς στοιχίσει ἀκριβὰ. Θὰ γκρεμίσουν τοὺς ναοὺς καὶ θὰ πνίξουν τὴ γῆ στὸ αἶμα. Καὶ τελικά θὰ καταλάβουν ἐπιτέλους αὐτὰ τ' ἀνόητα παιδιὰ, ὅτι ἀκόμα καὶ ἂν εἶναι στασιαστές, εἶναι ἀδύναμοι στασιαστές, δὲν ἀντέχουν οὔτε τὴν ἴδια τους τὴν ἀνταρσία. Πνιγμένοι στα ἡλίθια δάκρυά τους θὰ παραδεχτοῦν τελικά ὅτι ὁ Δημιουργὸς κἀνοντάς τους

ἔτσι στασιαστές, ἤθελε ἀναμφίβολα νὰ γελάσει μαζί τους. Θὰ ποῦν ὅτι εἶναι ἀπελπισμένοι, και τὰ λόγια τους αὐτά θα εἶναι βλασφημία, ἐξαίτιας τῆς ὁποίας θα γίνουιν ἀκόμη πιὸ δυστυχιμένοι, καθότι ἡ ἀνθρώπινη φύση δὲν ἀντέχει τὴ βλασφημία, καὶ καταλήγει νὰ παίρνει τὴν ἐκδίκησὴ τῆς. Ταραχὴ, σύγχυση καὶ δυστυχία, να ποια εἶναι ἡ τωρινὴ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων κατόπιν ὄλων ὄσων ἐσὺ ὑπέφερες γιὰ νὰ τὴν ἐλευθερία τους!

«Ὁ μεγάλος προφήτης σου λέει, μέσα στὸ ὄραμά του και στις παραβολές του, ὅτι εἶδε ὄλους τους περιλαμβανόμενους στὴν πρώτη ἀνάσταση κί ὅτι ἦταν ἀπὸ κάθε φυλὴ δώδεκα χιλιάδες7. Μὰ ἂν ἦταν τόσοι, τότε μάλλον οὔτε αὐτοὶ θα ἦταν ἀνθρωποι, ἀλλὰ θεοί. Ἄντεξαν τὴν σταύρωση σου, ἀντεξαν δεκάδες χρόνια στη λιμοκτονοῦσα και γυμνὴ ἔρημο, τρεφόμενοι με ἀκρίδες και ρίζες..και βεβαίως, μπορεῖς με ὑπερηφάνια να ἐπέδειξες αὐτὰ τὰ παιδιὰ τῆς ἐλευθεριᾶς, τῆς ἐλεύθερης ἀγάπης, τῆς ἐλεύθερης και ὑπέροχης θυσίας τους ἐν ὀνόματί σου. Να θυμᾶσαι ὁμως ὅτι ἦταν μόνο μερικὲς δεκάδες χιλιάδες, θεοί κι αὐτοί. Οἱ ὑπόλοιποι; Τι φταῖνε οἱ λοιποὶ ἀδύναμοι ἀνθρωποι πού δεν μπόρεσαν να ἀντέξουν ὅσα οἱ παντοδύναμοι; Τι φταίνει ἡ ἀδύναμη ψυχὴ πού δὲν εἶναι σε θέση νὰ χωρέσει τόσο φοβερὰ δῶρα; Και εἶναι δυνατόν να εἶχες ἔρθει στ' ἀλήθεια μόνον στους ἐκλεκτούς και γιὰ τοὺς ἐκλεκτούς; Ἄν εἶναι ἔτσι, τότε ἐδῶ ὑπάρχει ἓνα μυστήριο ἀκατανόητο γιὰ μᾶς, Καὶ ἂν εἶναι μυστήριο, τότε ἔχουμε κι ἐμεῖς δικαίωμα νὰ πρεσβέουμε ἓνα μυστήριο και να κηρύττουμε ὅτι δεν εἶναι ἡ ἐλευθερη ἀπόφαση τῆς καρδιᾶς τους το βασικό, οὔτε ἡ ἀγάπη, ἀλλὰ τό μυστήριο στο ὁποῖο ὀφείλουν νὰ ὑπακούουν τυφλά, ἀκόμη και ἐνάντια στὴν συνείδησὴ τους. Αὐτὸ και

κάνουμε.

«Διορθώσαμε τον άθλο σου και τον στηρίξαμε στὸ θαῦμα, στὸ μυστήριο καὶ στο κύρος. Κι οἱ ἄνθρωποι χάρηκαν πού τους κατεύθυνανε ἐκ νέου σὰν κοπάδι καὶ πού ἔφυγε ἐπιτέλους ἀπὸ τις καρδιές τους το τόσο τρομαχτικό βάρος ἐνός δώρου πού τους ἔφερε τόσα βάσανα. Κάναμε σωστά κηρύσσοντας και πράττοντας ἔτσι; Για πές! Μήπως δεν ἀγαπούσαμε την ἀνθρωπότητα, συνειδητοποιώντας τόσο ταπεινά την ἀδυναμία της, ἔλαφραίνοντας με ἀγάπη τὸ φορτίο της και ἐπιτρέποντας τὴν ἀδύναμη φύση τῆς ἀκόμη και τὴν ἁμαρτία, ἀλλά με τὴν ἀδεία μας; Γιατί λοιπὸν ἦρθες τώρα να μὰς ἐνοχλήσεις; Και τι με κοιτάς σιωπηλὸς καὶ διεισδυτικὰ με το πράο βλέμμα σου; Θύμωσε δὲν τὴ θέλω τὴν ἀγάπη σου, γιατί οὔτε ἐγὼ σ' ἀγαπῶ. Τι ἔχω να σου κρύψω; Ἡ μήπως δὲν ξέρω σὲ ποιὸν μιλάω; Ὅσα ἔχω να σοῦ πῶ, σοῦ εἶναι ἤδη γνωστά, τὸ διαβάζω στὰ μάτια σου αὐτό. Μήπως θὰ κρύψω ἀπὸ σένα τὸ μυστικό μας;

«Ἴσως τελικά να θέλεις να τὸ ἀκούσεις ἀπ' τὸ στόμα μου, ἀκου λοιπὸν: δεν εἴμαστε με ἐσένα ἀλλὰ μ' Ἐκεῖνον, να το μυστικό μας! Καιρό τώρα δεν εἴμαστε με σένα ἀλλὰ μ' Ἐκεῖνον, ὀκτώ αἰῶνες τώρα. Πᾶνε ἀκριβῶς ὀκτώ αἰῶνες πού πήραμε ἀπ' Αὐτὸν εἰκεῖνο πού ἐσύ ἀπερριψες ἀγανακτισμένος, το τελευταῖο τοῦτο δῶρο, πού σοῦ πρότεινε, δείχνοντας σου ὅλα τὰ ἐπίγεια βασίλεια: πήραμε ἀπ' Αὐτόν τὴ Ρώμη καὶ τὸ ξίφος τοῦ Καίσαρα, και ἀνακυρήξαμε τους εὔτους μας ἐπίγειους καίσαρες, μοναδικούς καίσαρες, παρότι μέχρι τώρα δὲν ἔχουμε προλάβει να ὀλοκληρώσουμε πλήρως το ἔργο μας. Ποιος εὐθύνεται ὁμως; Ὡ! Το πράγμα εἶναι ἀκόμα στὴν ἀρχή του, ἀλλὰ ἔχει ἀρχίσει. Θα περιμένουμε ἀκόμα πολὺ μέχρι

να ολοκληρωθεῖ, και θα ὑποφέρει ἀκόμα πολύ ἡ γῆ, ἀλλὰ θὰ τὰ καταφέρουμε, θὰ γίνουμε Καίσαρες και τότε θὰ συλλογιστοῦμε και τὴν παγκόσμια εὐτυχία. Κι ὥστόσο θὰ μπορούσες ἀκόμα τότε νὰ χεῖς πάρει τὸ σπαθὶ τοῦ Καίσαρα. Γιατί ἀπέριψες αὐτὸ τὸ τελευταῖο δῶρο; Δεχόμενος τὴν τρίτη συμβουλή τοῦ παντοδύναμου Πνεύματος, θὰ εἶχες ἐκπληρώσει ὅλα ὅσα ἀναζητεῖ ὁ ἄνθρωπος στη γῆ, δηλαδή: ποιόν να προσκυνήσει, σε ποιόν να ἀποθέσει τη συνείδηση του και με ποιόν τρόπο θα συμβληθοῦν ὅλοι σε μια ἀδιαμφισβήτητη, κοινὴ και εἰρηνική μυρμηγκοφυλιά, καθότι ἡ ἀνάγκη παγκόσμιας ἔνωσης εἶναι τὸ τρίτο και τελευταῖο μαρτύριο τῶν ἀνθρώπων.

«Στο σύνολο της, ἡ ἀνθρωπότητα ἔτεινε πάντα νὰ ὀργανώνεται σὲ παγκόσμια κλίμακα, ἀνυπερθέτως. Ὑπῆρξαν πολλοὶ μεγάλοι λαοὶ με μεγάλη ἱστορία, ἀλλὰ ὅσο πιο ψηλά ἦταν οἱ λαοὶ με μεγάλη ἱστορία τόσο πιο δυστυχισμένοι ἦταν, διότι συνειδητοποιοῦσαν τὴν ἀνάγκη τῆς παγκοσμιότητας στην ἔνωση τῶν ἀνθρώπων. Οἱ μεγάλοι κατακτητὲς, οἱ Τιμούρ και οἱ Τσέγκις Χάν, ἐφόρμησαν σαν λαίλαπες πάνω στην γῆ, πασχίζοντας να κατακτήσουν την ὑφήλιο, μὰ κι αὐτοί, ἔστω και ἀσυνείδητα, ἐξέφρασαν την ἴδια μεγάλη ἀνάγκη τῆς ἀνθρωπότητας για παγκόσμια και γενική συνένωση. Ἄποδεχόμενος τον κόσμον και τὴν πορφύρα τοῦ Καίσαρα, θὰ θεμελιώνες το παγκόσμιο βασίλειον και θα πρόσφερες και τὴν παγκόσμια ἡρεμία. Καθότι ποιὸς θα ἐξουσιάσει τους ἀνθρώπους ἂν ὄχι ἐκεῖνοι πού ἐξουσιάζουν τὴ συνείδησή τους κι ἐκεῖνοι ἀπὸ τους ὁποίους ἐξαρτᾶται το ψωμί τους; Ἐμεῖς πῆραμε τὸ ξίφος τοῦ Καίσαρα, και παίρνοντας τὸ, βεβαίως, σε ἀρνηθήκαμε και ἀκολουθήσαμε Ἐκεῖνον. Ὡ, θα περάσουν ἀκόμη αἰῶνες

παρεκτροπῶν τοῦ ἐλεύθερου πνεύματος τῆς ἐπιστήμης και τῆς ἀνθρωποφαγίας τους, καθότι ἀρχίζοντας να σηκώνουν τον δικό τους Πύργο τῆς Βαβέλ, χωρίς ἐμᾶς, θα καταλήξουν στην ἀνθρωποφαγία, ἮΕ, τότε τὸ θηρίο θα συρθεῖ σ' ἐμᾶς, θὰ γλύψει τὰ πόδια μας, θὰ τὰ μουσκέψει με τὰ αἵματοβαμμένα δάκρυα τῶν ματιῶν του. **Κι** ἐμεῖς θὰ καθήσουμε πάνω στο θηρίο και θὰ σηκώσουμε τὸ κύπελλο πού πάνω του θα εἶναι γραμμένο: «**Μυστήριο!**» Τότε και μόνον τότε θα προκύψει για τους ἀνθρώπους το βασίλειο τῆς ἡρεμίας και τῆς εὐτυχίας.

«Περηφανεῦσαι γιὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς σου, ὅμως για σένα εἶναι ἀπλῶς ἐκλεκτοί, ἐνῶ ἐμεῖς θὰ τους εἰρηνεύσουμε. **Κι** ἐξάλλου: τόσοι ἀπὸ αὐτοὺς τους ἐκλεκτοὺς, ἀπὸ τους δυνατοὺς, πού θα μπορούσαν να γίνουν ἐκλεκτοί, κουράστηκαν περιμένοντάς σε και μετέφεραν και θα μεταφέρουν ἀκόμα τις δυνάμεις τοῦ πνεύματός τους καὶ τὴ φλόγα τῆς ψυχῆς τους σε ἄλλον ἀγρό και θα καταλήξουν νὰ ὑψώσουν ἐναντίον σου το ἐλεύθερο λάβαρο τους. Εἶσαι ὅμως ἐσὺ ὁ ἴδιος πού σήκωσες το λάβαρο αὐτό. **Μ'** ἐμᾶς ὅλοι θα εἶναι εὐτυχισμένοι και δεν θα ἐξεγείρονται πλέον, οὔτε θα ἐξοντώνουν ὁ ἕνας τον ἄλλο, ὅπως με τη δική σου ἐλευθερία παντοῦ. ἮΩ, θὰ τους πείσουμε ὅτι θα γίνουν ἐλεύθεροι μόνο ὅταν ἀπαρνηθοῦν τὴν ἐλευθερία ὑπὲρ ἡμῶν και μᾶς ὑποταχοῦν. Τι νομίζεις, θα ἔχουμε μιλήσει σωστά ἢ θα ψευδόμαστε; Μόνον τος θα πειστοῦν ὅτι ἔχουμε δίκιο, διότι θὰ θυμηθοῦν σὲ τι φορική δουλικότητα τοὺς εἶχε βυθίσει ἡ δική σου ἐλευθερία. ἮΗ ἐλευθερία, το ἐλεύθερο πνεῦμα και ἡ ἐπιστήμη θὰ τους ὀδηγήσουν σε τέτοια ἀδιέξοδα και θὰ τους φέρουν μπροστά σε τέτοια θαύματα και ἄλυτα μυστήρια, πού κάποιοι ἀπο αὐτοὺς, οἱ ἀνυπόταχτοι και

θηριώδεις, θά εξοντώσουν τους ίδιους τους έαυτούς τους, ενώ άλλοι, οί άνυπόταχτοι άλλα αδύναμοι, θα εξοντώσουν ό ένας τον άλλο, και κάποιοι τρίτοι, οί έναπομοίοναντες αδύναμοι και δυστυχισμένοι θα συρθοῦν ώς τά πόδια μας και θα αναφωνήσουν: «Ναί, είχατε δίκιο, μόνο έσείς κατείχατε τó μυστικό Του· κι επιστρέφουμε σε έσας, σῶστε μας από έμας τους ίδιους!» Λαβαίνοντας από μάς τον άρτο, φυσικά, θά βλέπουν ξεκάθαρα ότι τον άρτο τούς αυτόν πού έβγαλαν με τά ίδια τους τά χέρια, τους τόν παίρνουμε για να τούς τόν μοιράσουμε, χωρίς κανένα θαῦμα εδώ, θά δοῦν ότι έμείς δέν μετρέψαμε τά λιθάρια σε άρτους, όμως αλήθεια, περισσότερο άπ' ό,τι για το ψωμί θα χαίρονται για'το ότι το λαβαίνουν από τά χέρια μας! Διότι θά θυμοῦνται πολύ καλά ότι πρίν, χωρίς έμας, οί άρτοι πού έφτιαχνάν, μετατρέποντας στα χέρια τους σε λιθάρια, ενώ όταν επέστρεψαν σ'έμάς τά λιθάρια αυτά μετατρέποντας στα χέρια τους σε άρτους. Θα εκτιμήσουν πολύ, πάρα πολύ, το τι σημαίνει να υποτάσσεσαι μια για πάντα!

«Κι όσο οί άνθρωποι δέ θά το κατανοούν αυτό, θά'ναι δυστυχισμένοι. Ποιός συντέλεσε περισσότερο σ'αυτή τη μη κατανόηση; Πές μου! Ποιός διέσπασε και τó σκόρπισε σε πρωτόγνωρα μονοπάτια; Το ποιόνιο όμως θά ξανασυγκεντρωθεί και θα ξαναυποταχθει, αυτή τη φορά για πάντα. Τότε θά τούς προσφέρουμε μία ήρεμη, ταπεινή ευτυχία, τήν ευτυχία τῶν αδύναμων πλασμάτων, όπως και έχουν πλαστεί. Ω, θα τούς πείσουμε τέλος, να μην είναι περήφανοι, διότι έσύ τους ανήψωσες και έτσι τους έμαθες να περηφανεύονται. Θα τους αποδείξουμε ότι είναι αδύναμοι. ότι είναι μόνο αξιολύπητα παιδιά, μα πώς ή παιδιάστικη ευτυχία είναι γλυκύτερη από κάθ άλλη. Θα

γίνουν ἀτολμοι και θα μᾶς κοιτᾶνε και θα σφίγγονται πάνω μας φοβισμένοι, σὰν τὰ τρυφερὰ κλωσσοπούλια κάτω ἀπ' τὰ φτερὰ τῆς κότας. Θὰ μας θαυμάζουν και θα σκιάζονται μπροστὰ μας, και θα εἶναι περήφανοι πού εἴμαστε τόσο δυνατοί και τόσο ἐξυπνοί, πού μπορέσαμε να ὑποτάξουμε ἓνα τόσο ταραγμένο ποίμνιο ἑκατομυρίων. Θὰ τρέμουν ἀνίσχυροι την ὀργή μας, το πνεῦμα τους θα κιοτέψει, τὰ μάτια τους θα ἀποκτήσουν δακρύρροια, ὅπως των παιδιῶν και τῶν γυναικῶν, ἀλλά θα μεταπηδοῦν τόσο εὐκολα, κατόπιν νεύματος, στην εὐθυμία και το γέλιο, στη λαμπερή χαρὰ και στο εὐτυχημένο παιδικό τραγουδάκι.

«Ναι, βέβαια, θὰ τοὺς ὑποχρεώνουμε νὰ δουλεύουν, μὰ τίς ὥρες τῆςσχόλης τους, θὰ κάνουμε τὴ ζωὴ τους παιχνίδι, μὲ τραγούδια, μὲ χορωδίες, μ' ἀθῶους χορούς. Ὡ, ναί! Θὰ τοὺς ἐπιτρέπουμε ἀκόμη και ν' ἀμαρτάνουν, γιατί εἶν' ἀδύναμοι, κι ἐξαιτίας αὐτοῦ εἶναι πού θὰ μᾶς ἀγαποῦν σὰν παιδιά. Θὰ τοὺς ποῦμε ὅτι κάθε ἀμαρτία τους θὰ ἐξιλεωθεῖ ἂν ἔχει διαπραχθεῖ κατόπιν ἀδεια μας· τοὺς ἐπιτρέπουμε να ἀμαρτήσουν διότι τους ἀγαπᾶμε, και την τιμωρία για τις ἀμαρτίες θα την πάρουμε πάνω μας, δεν γίνεται ἄλλιως. Θὰ την πάρουμε πάνω μας κι αὐτοὶ θα μᾶς λατρεύουν σὰν εὐεργέτες πού ανέλαβαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τις δικές τους ἀμαρτίες. Και δεν θα ἔχουμε κανένα μυστικό ἀπ' αὐτούς. Θὰ τοὺς ἐπιτρέπουμε ἢ θὰ τοὺς ἀπαγορεύουμε νὰ ζοῦνε μὲ τίς γυναῖκες τους και τίς ἐρωμένες τους, νᾶχουν ἢ νὰ μὴ ἔχουν παιδιά -ἀνάλογα με το πόσο ὑπάκουοι θα εἶναι - και θα ὑποτάσσονται σε ἐμᾶς μὲ χαρὰ κι εὐθυμία. Τὰ πιο βασανιστικά μυστικά τῆς συνείδησής τους, ὄλα, ὄλα, θὰ τὰ φέρουν σ'ἐμᾶς κι ἐμαῖς θα τὰ λύσουμε ὄλα, και θα πιστέφουν στη λύση μας

με χαρά, διότι αυτό θα τους γλυτώσει από μία μεγάλη σκοτούρα και από τὰ τρομερά τωρινά βάσανα μιᾶς απόφασης προσωπικῆς κι ἐλεύθερης. Και θα εἶναι ὅλοι εὐτυχησμένοι, ὅλα τὰ ἑκατομμύρια πλάσματα, ἔκτος ἀπό τις ἑκατὸ χιλιάδες πού θα τους διοικοῦν. Διότι μόνον ἐμεῖς, ἐμεῖς, πού θὰ φυλάμε το μυστικό, μόνον ἐμεῖς θα εἴμαστε δυστυχησμένοι. Θα ὑπάρχουν δισεκατομμύρια εὐτυχησμένων βρεφῶν και ἑκατὸ χιλιάδες μαρτύρων πού πῆραν ἀπάνω τους την κατάρρα τῆς γνώσης τοῦ καλοῦ και τοῦ κακοῦ. Ἐθόρυβα θα πεθάνουν, ἄθόρυβα θὰ σβήσουν ἐν ονόματι σου και μέσα στον τάφο δεν θα συναντήσουν παρὰ μόνο τὸ θάνατο.

«Ὅμως ἐμεῖς θὰ φυλάξουμε τὸ μυστικό· και για δική τους πάλι εὐτυχία θα τους δελεάζουμε μὲ τὴν οὐράνια και αἰώνια ἐπιβράβευση. Καθότι αν ὑποθέσουμε ὅτι ὑπάρχει κάτι στον ἄλλο κόσμος, σίγουρα δεν εἶναι για τύπους σαν αὐτούς. Λένε και προφητεύουν ὅτι θὰ ἔρθεις και θὰ νικήσεις ἐκ νέου, περιτριγυρισμένος ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς σου, με τους περήφανους και δυνατοὺς σου· ἀλλὰ ἐμεῖς θα ποῦμε ὅτι αὐτοὶ ἔσωσαν μόνο τους ἑαυτοὺς τους, ἐνῶ ἐμεῖς θὰ χουμε σώσει ὅλο τὸν κόσμος. Λένε ὅτι θα ἀτιμαστῆ ἡ πόρνη πού κάθεται πάνω στὸ θηρίο και κρατάει στο χέρι της τὸ μυστήριο, ὅτι θὰ ἐξεγερθοῦν ἐκ νέου οἱ ἀδύναμοι, και θὰ ξεσκίσουν τὴν προρφύρα της και θὰ γυμνώσουν το «πρόστυχο» σώμα της. Τότε ὁμως θὰ σηκωθῶ ἐγὼ και θα σε δείξω στα δισεκατομμύρια τῶν εὐτυχησμένων βρεφῶν, πού δεν γνωρίζουν την ἁμαρτία. Κι ἐμεῖς, πού ἐπωμιστήκαμε τις ἁμαρτίες τούς, για τὴν εὐτυχία τους, θα σταθοῦμε μπροστά σου και θα ποῦμε: «Δίκασε μας, ἂν μπορεῖς και τολμᾷς».

«Μάθε ότι δεν σε φοβάμαι. Μάθε ότι ήμουν κι εγώ στην έρημο, ότι κι εγώ τρεφόμενοι με ακρίδες και ρίζες· ότι κι εγώ έχω ευλογήσει την ελευθερία, με την όποια έσύ τους ανθρώπους, κι εγώ προετοιμαζόμενοι να ένταχθώ στις γραμμές των έκλεκτών σου, των δυνατών και ισχυρών, λαχταρούσα να «συμπληρώσω τις γραμμές». Άλλά συνήλθα και δεν θέλησα να ύπηρετήσω την τρέλλα. Έπέστρεψα και συνενώθηκα με τη στρατιά εκείνων πού διόρθωσαν το έργο σου. Έφυγα από τους περήφανους κι επέστρεψα στους ταπεινούς για την ευτυχία αυτών των ταπεινών». Αυτό πού σου λέω θά γίνει, και « Ή βασιλεία μας θα έγκαθιδρυθεΐ. Σοϋ έπαναλαμβάνω ότι αύριο κιόλας θα δεις αυτό το ύπάκουο κοπάδι, με το πρώτο νεϋμα μου, να τρέχει να φουσήξει τά άναμμένα κάρβουνα τής πυράς σου, σ' αυτή πού θα σε κάψω γιατί ήρθες να μās ένοχλήσεις. Διότε αν ύπήρξε κάποιος πού αξίζε την πυρά μας, αυτός είς' έσύ. Άύριο θά σέ κάψω. Dixi.9»

Ό ίεροεξεταστής σωμαίνει, περιμένει μία στιγμή την άπάντηση του Κρατούμενου. Ή σιωπή του, τον βαραίνει. ΐχε δεΐ με πόση προσοχή και ήρεμία τον άκουγε όλη αυτή την ώρα ό Ήγκλειστος κοιτάζοντας τον κατάματα, αλλά, προφανώς δεν ήθελε να τον αντικρούσει. Ό γέρος θά ήθελε τρομερά να του έλεγε ό,τιδήποτε, έστω και πικρό, τρομαχτικό. Ή εκείνος όμως πλησιάζει σιωπηλός τó γέρο και τον ασπάζεται έλαφρά στα αναιμικά ένεννητάχρονα χείλη του. Αυτή ήταν ή άπάντησή. Ό γέρος αναπηδάει, κάτι συσπάζεται στις άκρες των χειλιών του· πηγαίνει στην πόρτα, την ανοίγει και του λέει: «Πήγαινε και να μην ξανάρθεις. μην ξανάρθεις πιά...ποτέ, ποτέ!» Και τον αφήνει να βγεί «στις σκοτεινές πλατείες τής πόλης». Ό Αίχμαλώτος φεύγει.

- 1 Παραλαγή σε ένα στίχο από το ποίημα του Α. Σ. Πούσκιν, «Ο πέτρινος επισκέπτης»
- 2 Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, κεφ 8, εδ. 36-31 και κατά Λουκάν Ευαγγέλιο κεφ. 4, εδ. 18
- 3 Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο, κεφ. 4, εδ. 4
- 4 Παράφραση του εδ.4, κεφ 13 της Αποκάλυψης του Ιωάννου
- 5 Κατά Λουκάν Ευαγγέλιο, κεφ 4, εδ 11-9
- 6 Δες σχετικά και Πασκάλ, Σκέψεις, όπου μεταξύ άλλων κάνει αναφορά και στα λόγια του Αγίου Αυγουστίνου: «Δεν θα ήμουν χριστιανός αν δεν υπήρχαν τα θαύματα».
- 7 Εννοεί τον Ιωάννη τον Θεολόγο (Αποκάλυψη, κεφ. 7 εδ.8-4)
- 8 Αποκάλυψη Ιωάννου, κεφ. 17, εδ. 5-3
- 9 Είπα (λατ.)

ΑΘΗΝΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2017